

ПРИЧОРНОМОРСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА ІННОВАЦІЙ

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Науковий журнал

Випуск 21

Том 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

Редакційна колегія:

Благу́н Ната́лія Миха́йлівна – доктор педагогічних наук, професор
Пушка́рьова Тама́ра Олексі́ївна – доктор педагогічних наук, професор
Бочелю́к Віта́лій Йо́сипович – доктор психологічних наук, професор
Невмержи́цька О́лена Васи́лівна – доктор педагогічних наук, доцент
Терешкі́нас Арту́рас – доктор соціальних наук, професор (Каунас, Литва)
Пагу́та Миросла́в Ві́кторович – кандидат педагогічних наук, доцент
Пермі́нова Влади́слава Анато́ліївна – кандидат педагогічних наук, доцент
Коча́рян Арту́р Бори́сович – кандидат педагогічних наук, доцент
Віта́лія Гражі́єне – доктор педагогічних наук (Вільнюс, Литва)

Електронна сторінка видання – www.innovpedagogy.od.ua

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Причорноморського науково-дослідного інституту
економіки та інновацій (протокол № 1 від 30.01.2020 року)

**Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України з педагогічних наук
відповідно до Наказу МОН України від 04.04.2018 № 326 (додаток 9)**

Науковий журнал «Інноваційна педагогіка» зареєстровано
Міністерством юстиції України
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 22897-12797P від 02.08.2017 року)

Міжнародний цифровий ідентифікатор журналу: <https://doi.org/10.32843/2663-6085>

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Алиева Нармин Мардан СЛЕДОВАНИЕ МОДЕ И ТРАДИЦИЯМ У ПОДРОСТКОВ И МОЛОДЕЖИ КАК ВАЖНОЕ СРЕДСТВО ИХ ЭМОЦИОНАЛЬНО-ВОЛЕВОГО ВОСПИТАНИЯ.....	9
Жмак К.В. МОРАЛЬНІСТЬ, РОЗВИТОК І ВИХОВАННЯ У ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНЬОМУ Й РЕЛІГІЙНОМУ ДИСКУРСАХ: ВІТЧИЗНЯНА ТРАДИЦІЯ.....	13
Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. ПРОБЛЕМИ ДИДАКТИКИ НА СТОРІНКАХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЖУРНАЛІВ ГАЛИЧИНИ (1920–1930 РР.) У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОСТІ.....	18
Зайченко Н.І. ІСПАНСЬКА ПРЕСА 1900–1905 РОКІВ ПРО ОСВІТНІЙ ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНОГО РЕГЕНЕРАЦІОНІЗМУ.....	24
Залуцька Г.І., Висоцька Р.Р. ВНЕСОК ЧЕРНЕЧИХ ОРДЕНІВ УГКЦ У РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ В АВСТРАЛІЇ.....	29
Калько І.В. ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	33
Квітка О.О. РОЛЬ І МІСЦЕ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУЛЬТУРНОЇ ОБІЗНАНОСТІ ТА САМОВИВИРАЖЕННЯ В СИСТЕМІ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ.....	37
Кульницький В.Й. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ.....	41
Лялюк Г.М. ОСОБИСТІСНА ПАРАДИГМА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ: СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД.....	45
Майданенко С.В. ІННОВАЦІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ.....	49
Мотуз Т.В. ГЕНЕЗА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ (КІНЕЦЬ ХХ – ПЕРШЕ ДЕСЯТИЛІТТЯ ХХІ СТ.).....	53
Нагрибельний Я.А. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ У ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.....	59
Никифоров А.М. ПОЗАІНСТИТУЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА НА ТЕРЕНАХ ПІДРОСІЙСЬКОЇ УКРАЇНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.....	65
Осіпцов А.В., Фролова О.О., Кордубан Т.В. ЯВИЩА АГРЕСІЇ Й АГРЕСИВНОСТІ ТА ЇХНІ ПРОЯВИ У КОМАНДНИХ ВИДАХ СПОРТУ.....	69
Сидоренко Н.В. СТАНОВЛЕННЯ МЕРЕЖІ УСТАНОВ ЛІКВІДАЦІЇ НЕПИСЬМЕННОСТІ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН НА ТЕРИТОРІЇ ПІВНІЧНО-СХІДНОЇ УКРАЇНИ У 20-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ.....	73
Цибулько О.С. ДУХОВНИЙ ВИМІР ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ.....	77
Цокур О.С. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НІМЕЧЧИНІ НА ЗАСАДАХ МІЖКУЛЬТУРНОГО ПІДХОДУ.....	82
Шульга Ю.С. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА ДУХОВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	86

РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (3 ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

Белая Т.А., Ляшенко Е.В., Охрименко О.В.

МЕТОД ПРОЕКТОВ В САМОСТЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ НА ЗАНЯТИЯХ ПО ГИДРОХИМИИ.....91

Бондар Ю.В., Сорока О.В.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КООПЕРАТИВНОГО НАВЧАННЯ
НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....95

Галюза С.С.

ФАКТОРИ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЮТЬ РІВНІ ФІЗИЧНОЇ,
ТЕХНІЧНОЇ ТА ІГРОВОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ФУТБОЛІСТІВ.....100

Грицаєнко Л.М.

РОЛЬ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТУ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.....104

Гутиряк О.І., Волошанська І.В.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....110

Дика Н.М., Глазова О.П.

ЕЛЕМЕНТИ ГЕНДЕРНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В ШКІЛЬНОМУ НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....116

Дмітренко Н.Є.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛЕЙ ЗАСТОСУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ
У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....120

Дроздова К.В.

МЕТОДИКИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗМІШАНИХ БОЙОВИХ МИСТЕЦТВ
У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ 15–16 РОКІВ.....124

Поздрань Ю.В., Слободянюк А.А.

РОЗВИТОК НАВИЧОК ГОВОРІННЯ В ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ.....128

Ihnatieva O.L., Baidak L.I., Cherkasova T.A.

ЕСТЕТИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ІНОЗЕМНА МОВА»
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....133

РОЗДІЛ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Акімова О.В., Остраус Ю.М.

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ СІМЕЙНИХ ЛІКАРІВ.....137

Алмаші-Копин А.В., Беспалько Л.А., Білик О.В.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....143

Бадер С.О.

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
ЦІНІСНО-СМИСЛОВИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО.....147

Білик О.В., Гмітер Г.О., Феньов Я.І.

ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....152

Бурчак С.О.

ТВОРЧІ ЯКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ
В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....156

Василиків І.Б.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПІДГОТОВКИ
ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....161

Веремчук А.П.

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ: АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ.....165

ЕЛЕМЕНТИ ГЕНДЕРНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
В ШКІЛЬНОМУ НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИELEMENTS OF GENDER LINGUISTICS
IN UKRAINIAN SCHOOL TEACHING

Стаття висвітлює проблему реалізації елементів гендерної лінгвістики в процесі навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Обґрунтовано необхідність наукового осмислення гендерної проблематики в шкільному навчанні української мови. Окреслено питання антидискримінаційної експертизи рукописів конкурсних підручників з української мови з подальшим унесенням до них виправлень і доповнень. Проаналізовано останні дослідження й публікації з порушеної проблеми. Наголошено, що увагу гендерних досліджень зосереджено на відмінності в мисленні, психологічних характеристиках, поведінці, життєвому досвіді жінок і чоловіків, які є соціальними утвореннями, а тому не залежать від біологічних відмінностей між статтями. Зауважено, що школа має надавати учням можливість розвивати індивідуальні здібності незалежно від статі, протистояти традиційним статеворольовим стандартам, оскільки такі стереотипи суперечать реальним трансформаціям гендерних стосунків у сучасному житті, перешкоджають рівності статей, розвитку демократичних відносин. Наведено відмінності між статеворольовим і гендерним підходами в освіті. Ознайомлено вчителів-словесників із предметом дослідження гендерної лінгвістики, можливостями введення її елементів у навчання української мови. Визначено теми чинної програми з української мови, які найбільш доцільні для реалізації елементів гендерної лінгвістики, серед яких «Рід іменників», «Основні способи словотворення», «Узгодження головних членів речення» (зокрема присудків-дієслів з підметами, вираженими іменниками чоловічого й жіночого роду, що означають назви людей за діяльністю) тощо. Акцентовано увагу на таких особливостях творення фемінітивів, як специфіка вживання певних суфіксів, їх функціонування в мовленні, вплив на лексичне значення слова, найпоширеніші девіації в процесі словотворення. Запропоновано систему різноманітних вправ і завдань, які сприятимуть формуванню гендерної компетентності й вихованню гендерної культури учнів.

Ключові слова: загальна середня освіта, методика навчання української мови, гендерна лінгвістика, гендерний підхід, словотвір, фемінітиви.

The article highlights the problem of the implementation of elements of gender linguistics in the process of teaching Ukrainian in general secondary education institutions. The necessity of scientific understanding of gender issues in the teaching of Ukrainian language is substantiated. The issue of antidiscrimination expert review of the manuscripts of competitive textbooks of the Ukrainian language with subsequent corrections and additions is outlined. Recent research publications on the problem have been analyzed. It is emphasized that gender studies focus on differences in thinking, psychological characteristics, behavior, life experiences of women who are social entities, and therefore do not depend on biological differences between sexes. It is noted that the school should provide students with the opportunity to develop individual abilities regardless of gender, to resist the traditional gender role standards, since such stereotypes contradict real transformations of gender relations in modern life, impede gender equality, development of democratic relations. Differences between gender approaches in education are pointed out. Teachers of vocabulary are acquainted with the subject of the study of gender linguistics, possibilities of introducing its elements into the teaching of the Ukrainian language. Topics of the current Ukrainian language program, which are most relevant for the implementation of elements of gender linguistics ("Gender and names of people by activity", "Basic ways of word formation", "Coordination of the main members of the sentence" (in particular, predicates-verbs with subjects expressed by nouns of masculine and feminine gender)) are highlighted. Attention is drawn to such peculiarities of the formation of feminines: the specifics of certain suffixes, their functioning in speech, the influence on the lexical meaning of the word, the most common deviations in the process of word formation. A system of different levels of exercises and tasks is proposed that will contribute to the formation of gender competence and the cultivation of students' gender culture.

Key words: general secondary education, teaching methods of Ukrainian language, gender linguistics, gender approach, word formation, feminines.

УДК 811.161.2'1:141.72
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.1-24>

Дика Н.М.,
канд. пед. наук, доцент,
завідувач кафедри методики мов та літератури
Інституту післядипломної педагогічної освіти
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Глазова О.П.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри методики мов та літератури
Інституту післядипломної педагогічної освіти
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Постановка проблеми у загальному вигляді.
В умовах реформування вітчизняної системи освіти виникла необхідність наукового осмислення гендерної проблематики в шкільному навчанні. При Міністерстві освіти і науки України працює робоча група з питань політики гендерної рівності й протидії дискримінації у сфері освіти, завдання якої – аналітичне й організаційне забезпечення розробки й упровадження політики гендерної рівності та сприяння Державній програмі забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків [3].

Активний розвиток гендерної педагогіки та гендерної лінгвістики спричинив проведення антидискримінаційної експертизи рукописів конкурсних підручників з української мови з подальшим унесенням до них виправлень і доповнень. Про те, що методичний апарат підручника не є гендерно нейтральним і в жодному разі не можна нав'язувати учням гендерних стереотипів, наголошено в статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.
Термін «гендер» був уведений до наукового обігу наприкінці 60-х рр. XX ст. американськими

аналітиком Робертом Столлером (Robert Stoller). Запозичено цей термін з англійської мови, де первісно він означав лише пов'язану зі статтю граматичну категорію роду.

Якщо поняття «стать» (sex) характеризує біологічні (генетико-морфологічні, анатомічні, фізіологічні) особливості жіночого або чоловічого організму, то дефініцію «гендер» (gender) нині використовують стосовно соціальної статі людини, її соціально-рольового статусу, який передбачає соціальні можливості чоловіка й жінки в усіх сферах життєдіяльності – освіті, професійному розвитку, сімейному житті тощо [4, с. 112].

Увагу гендерних досліджень зосереджено на тому, що відмінності в мисленні, психологічних характеристиках, поведінці, життєвому досвіді жінок і чоловіків є соціальними утвореннями, які не залежать від біологічних відмінностей між статями. Говорячи про гендер, мають на увазі насамперед наявну в сучасному суспільстві *нерівність між чоловіками й жінками*. Гендерна теорія передбачає зміну сучасної соціальної реальності, і суть такої зміни – забезпечення гендерної рівності [8].

Гендерна лінгвістика (англ. Gender linguistics) – науковий напрям у складі міждисциплінарних гендерних досліджень, який за допомогою лінгвістичного поняттєвого апарату вивчає гендер у його лінгвістичному прояві.

Гендерна лінгвістика досліджує такі явища: 1) відтворення гендеру в мові, тобто вираження наявності людей різної статі засобами мови (номінативну систему, лексикон, категорію граматичного роду, синтаксис); 2) аналіз мовленнєвої поведінки чоловіків і жінок (чи існують відмінності в усному й писемному мовленні чоловіків і жінок), вплив на мовленнєве спілкування осіб різних статей соціаль-

них факторів і комунікативного середовища (наприклад, соціальних мереж, Інтернету); 3) виявлення гендерних відмінностей у різних мовах [9].

Питаннями гендерної лінгвістики займалися Ю. Андрійченко, А. Архангельська, М. Брус, Н. Розанова, Е. Горошко, Є. Земська, М. Китайгородська, А. Кирилина, Т. Семашко.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Школа має надавати учням можливість розвивати індивідуальні здібності незалежно від статі, протистояти традиційним статево-рольовим стандартам, передовсім поширеним стереотипам *патріархату*, які виявляються в домінуванні чоловіків у суспільстві та сім'ї, нав'язуванні суспільству «вищості» чоловіків як соціальної групи над жінками. Такі стереотипи суперечать реальними трансформаціями гендерних стосунків у сучасному житті, перешкоджають рівності статей, розвитку демократичних відносин.

Відмінності між *статево-рольовим* (кожній статі відповідає «своя» роль) і *гендерним* підходами в освіті можна показати у вигляді схеми [7]:

Мета статті – ознайомити вчителів-словесників з предметом дослідження гендерної лінгвістики, можливостями введення її елементів у навчання української мови, привернути увагу до особливостей творення фемінітивів, а також ознайомити з прикладами вправ і завдань, виконання яких сприятиме формуванню гендерної компетентності й вихованню гендерної культури учнів.

Виклад основного матеріалу. Найбільше для використання елементів гендерної лінгвістики надаються такі визначені чинною програмою теми, як «Рід іменників», «Основні способи словотворення» (6 кл.), «Узгодження головних членів речення» (зокрема присудків-дієслів з підметами,

Статево-рольовий підхід

- Орієнтація на підкреслювання відмінностей між статями.
- Орієнтація на «особливість призначення» чоловіка й жінки.
- Заохочення видів діяльності, традиційно притаманних особам певної статі.
- Осудження відхилень від традиційних патріархальних моделей організації суспільства.

Гендерний підхід

- Орієнтація на пом'якшення ролі відмінностей між статями.
- Відсутність орієнтації на «особливість призначення» чоловіка й жінки.
- Заохочення видів діяльності, які відповідають інтересам особистості незалежно від її статі.
- Вибір видів поведінки у відповідності до конкретної ситуації.
- Можливість відхилень від традиційних патріархальних моделей організації суспільства.

вираженими іменниками чоловічого й жіночого роду, що означають назви людей за діяльністю (8 кл.).

І. Вихованець, К. Городенська, А. Грищенко виділяють три типи розрізнення роду іменників (лексичний, лексико-словотвірний і аналітичний), вважаючи, що лексико-словотвірний тип полягає в тому, що «між іменниками – назвами осіб чоловічої чи жіночої статі, які мають відповідно граматичне значення чоловічого й жіночого роду, існують словотвірні зв'язки, а саме: від іменника чоловічого роду за допомогою відповідного суфікса твориться іменник зі значенням особи жіночої статі: *делегат – делегат-к-а, діяч – діяч-к-а, робітник – робітн-иц-я, плавець – плавч-их-а, поет – поет-ес-а, актор – актр-ис-а* [6, с. 61–62]).

Нині це мовне явище (щоправда, без уживання терміна *фемінітиви*) пояснено в параграфі 32 «Іменникові суфікси» нової редакції Українського правопису, в пункті 4 якого зазначено: «За допомогою суфіксів *-к-, -иц-(я), -ин-(я), -ес-* та інші від іменників чоловічого роду утворюємо іменники на означення осіб жіночої статі. Найуживанішим є суфікс *-к-*, бо він поєднуваний з різними типами основ (*авторка, дизайнерка, директорка, редакторка, співачка, студентка, фігуристка* тощо). Суфікс *-иц-(я)* приєднуємо насамперед до основ на *-ник* (*верстальниця, набірниця, поради́ниця*) та *-ень* (*учениця*). Суфікс *-ин-(я)* сполучаємо з основами на *-ець* (*кравчиня, плавчиня, продавчиня*), на приголосний (*майстриня, філологиня; бойки́ня, лемки́ня*). Суфікс *-ес-* рідко-вживаний (*дияконеса, патронеса, поетеса*)» [2].

Назви осіб жіночої статі, не співвідносні з іменниками чоловічого роду в українській мові тра-

пляються дуже рідко: *модистка, пряля, покоївка*. Рідкісними є й випадки суфіксального (*вдова – вдівець*) чи зворотного (*доярка – дояр*) творення іменників чоловічого роду від іменників роду жіночого [1, с. 403].

У школі фемінітиви (без називання терміна) традиційно вивчають у таких аспектах: 1) лінгвокультурологічному (лексичне значення, доцільність й особливості вживання); 2) з огляду на словотвірні, лексико-семантичні й стилістичні особливості їх творення і вживання.

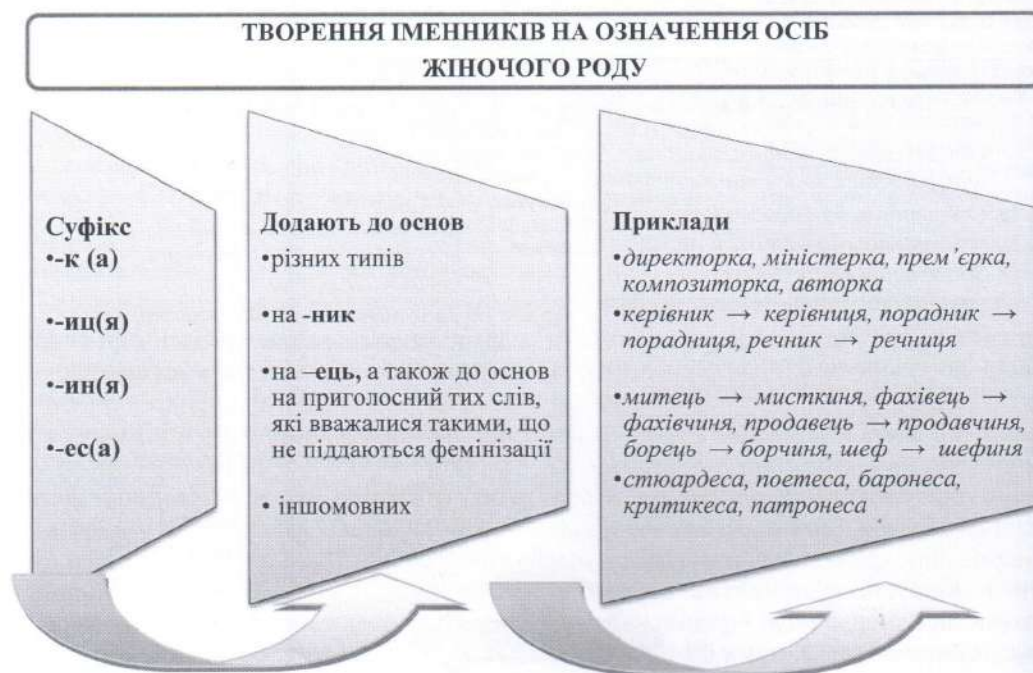
Поддаємо приклади різнорівневих вправ і завдань:

6 клас. 1. Прочитайте. Обґрунтуйте доцільність уживання іменників – назв осіб жіночої статі за професією та родом діяльності.

1. Оксана Луцевська – дитяча письменниця, перекладачка, публіцистка, дослідниця дитячої й підліткової літератури, лауреатка багатьох літературних конкурсів (*3 передмови до книжки*). 2. Учителька української мови й літератури, філологиня й екзаменаторка ЗНО Марина Дмитриченко оприлюднила кумедні висловлення з творів випускників на тестуванні зовнішнього незалежного оцінювання з української мови у 2020 році (*3 журналу*).

2. Прочитайте. Поясніть, чи в правильних граматичних формах ужито іменники – назви осіб за професією. Відредагуйте текст.

1. Шановні учні й учителі! 20 квітня 2020 року відбудеться чергове засідання Клубу незабутніх зустрічей. Ви матимете можливість поспілкуватися з представницями творчих професій, а саме письменником Оксаною Забудько, перекладачкою Оленою Медоїд, художником Іриною Розбувайко. Зустріч відбудеться в приміщенні бібліотеки. Початок

о 15 год. (З оголошення). 2. Гостя нашої радіопередачі – успішний український дослідник, чудовий викладач, головний редактор популярного історичного журналу для молоді. Вона – рідкісний приклад автора, котрий не обмежує себе рамками одного-єдиного жанру (З тексту радіопередачі).

3. Уявіть, що ваша сестра поділилася з вами наміром опанувати професію, яку дехто досі вважає суто «чоловічою». Поміркуйте: яку пораду ви б їй дали? Складіть і розіграйте діалог між вами й нею, використавши в репліках кілька поданих у рамці іменників жіночого роду – назв за професією (на вибір).

Адвокатка, рятувальниця, диригентка, вогнеборка, водолазка, кінологиня, астронавтка, астрологиня.

Ваша однокласниця активно займається кікбоксингом. У класі з дівчини кепкують, мовляв, «не жіночий» це спорт. У формі поста у фейсбуці захистіть вибір дівчини, чітко аргументувавши вашу позицію. Використайте кілька іменників жіночого роду – назв спортсменок, представниць певного виду спорту (на вибір).

Баскетболістка, боксерка, автогонщиця, борчиня, дзюдоїстка, гімнастка, фрістайлістка, тренерка.

4. Доберіть із довідки антоніми до поданих слів. Утворені антонімічні пари запишіть. Виділіть у записаних словах суфікси. Обґрунтуйте написання запозичених слів.

Селянка, білявка, оптимістка, очільниця, егоїстка, мінімалістка.

Довідка. Містянка, чорнявка, альтруїстка, підлегла, песимістка, максималістка.

5. Утворіть від поданих іменників чоловічого роду – назв професій іменники на означення представниць цих професій жіночої статі. За потреби скористайтеся таблицею. В утворених словах виділіть суфікси.

Чемпіон, будівельник, депутат, мистецтвознавець, відеоблогер, продавець, виконавець, речник, ілюстратор, стоматолог, спікер, викладач, шахіст, вершник, друкар, словникар, учасник, плакатист, секретар, перукар, жниввар, льотчик, пілот, штукатур.

Дайте відповіді на запитання.

Творення яких слів спричинило труднощі? З яких причин? Які з утворених іменників мають омоніми? (Потрібно: не *пілотка*, а *пілотеса*; не *штукатурка*, а *штукатурниця*). Як називають іншу в порівнянні з іменником чоловічого роду професію? (*Друкар – друкарка, секретар – секретарка* – різні професії).

8 клас. 5. Перепишіть, знімаючи ризик. Обґрунтуйте вживання дефіса правилами. З двома парами однокорених іменників – на означення особи жіночої статі (фемінітив) та особи чоловічої статі (маскулітив) – складіть речення.

Козак/характерник, генерал/лейтенант, дівчина/патріотка, юнак/розвідник, художник/портретист, жінка/режисерка, студентка/львів'янка, волонтер/сміливець, лікарка/екологиня.

Висновки. Упровадження гендерно паритетної мови в усі сфери життя відбувається з одночасним урегулюванням ролі жінки в суспільстві за принципом гендерної рівності: зростання ролі жінки в політиці, урівняння її зарплатні з зарплатнею чоловіка, рівномірний розподіл сімейних обов'язків, зокрема законодавче унормування декретних відпусток для чоловіків.

Активне вживання фемінітивів сприятиме ознайомленню учнів з актуальними доповненнями Українського правопису в редакції 2019 р.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Українська мова : енциклопедія. Київ : Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2007. 853 с.
2. Український правопис. URL: [http://www.inmo.org.ua/assets/files/2019/Ukr.%20pravopys%20\(2019\).pdf](http://www.inmo.org.ua/assets/files/2019/Ukr.%20pravopys%20(2019).pdf).
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 3 липня 2015 р. № 713 «Про створення робочої групи з питань політики гендерної рівності та протидії дискримінації у сфері освіти» (зі змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства освіти і науки від 06 жовтня 2015 р. № 1007 та від 20 жовтня 2016 р. № 1274). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0713729-15>.
4. Аніщенко О.В. Гендерні дослідження в педагогічній науці та практиці : навч. посіб. / за ред. Г.М. Лактіонової, Н.І. Яковець. Вид 2-ге, доповнене і перероблене. Ніжин : видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2008.
5. Брус М.П. Фемінітиви як відображення історії українського жіноцтва XVI–XVII століть. *Українська історична та діалектна лексика : збірка наукових праць*. Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2007. Вип. 5. С. 144–155. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/2236.pdf>.
6. Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Грищенко А.А. Граматика української мови. Київ : Радянська школа, 1982. 208 с.
7. Гусева Ю.Е., Сабунаева М.Л. Гендерный подход в практике школьного психолога. URL: http://rumagic.com/ru_zar/sci_psychology/avtorov/3/j209.html.
8. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація : посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. Київ, 2014. 65 с.
9. Семашко Т.Ф. Гендерна лінгвістика в системі сучасної мовознавчої науки. *Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*, 2010. № 3. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/genderna-lingvistika-vsistemi-suchasnoy-movoznavchoyi-nauki>.